

De Verwoestende Gevolgen van Verkrachting

Seksueel Geweld in Darfur

“Het gebeurde afgelopen augustus [2004] toen we op onze boerderij waren buiten het dorp. We zagen vijf Arabische mannen die naar ons toekwamen en vroegen waar onze echtgenoten waren. Vervolgens zeiden ze dat ze seks met ons wilden. Wij zeiden nee. Dus mishandelden en verkrachtten ze ons. Nadat ze ons hadden misbruikt, zeiden ze dat we Arabische kinderen zouden krijgen. En als ze ooit nog Fur vrouwen tegen zouden komen, zouden ze hen weer verkrachten om de kleur van hun kinderen te veranderen.”

Drie vrouwen, 25, 30 en 40 jaar oud, oktober 2004, West-Darfur

**Een rapport van Artsen zonder Grenzen
Internationale Vrouwendag 8 maart 2005**

De verwoestende gevolgen van seksueel geweld

Sinds begin 2003 gaat de bevolking van Darfur gebukt onder extreem wreed geweld. Al bijna twee miljoen mensen zijn hun verwoeste dorpen ontvlucht, op zoek naar een veilig heenkomen. Triest genoeg is de verkrachting van vrouwen, kinderen en mannen een constante factor van geweld in deze terreurcampagne. Nog tragischer is het feit dat de verkrachtingen tot op de dag van vandaag doorgaan, zelfs lang nadat de mensen hun dorpen zijn ontvlucht. De verhalen van slachtoffers illustreren de afschuwelijke dagelijkse realiteit van de bevolking van Darfur, met name die van vrouwen en meisjes, de belangrijkste slachtoffers van deze vorm van geweld. Hier moet een einde aan komen.

In Darfur en het naburige Tsjaad bieden teams van Artsen zonder Grenzen sinds 2003 medische zorg aan mensen die hun dorpen zijn ontvlucht. Deze eerste groepen vluchtelingen vertelden ons steeds weer hoe gewapende milities hun dorpen aanvielen en de inwoners vermoordden en verkrachtten.

De honderdduizenden mensen die hun verwoeste dorpen zijn ontvlucht hebben een veilig heenkomen gezocht in geïmproviseerde kampen. Constructies van stokken en versleten lappen stof moeten beschutting bieden. Maar ook hier zijn ze niet veilig.

Ondanks de met veel media-aandacht omgeven bezoeken van wereldleiders staan de vluchtelingen nog steeds bloot aan vervolging en onderdrukking binnen de kampen en aan verkrachting en moord daarbuiten. Om in hun levensonderhoud te kunnen voorzien zullen gezinnen toch hout moeten sprokkelen, water halen of het land bewerken. Daarmee maken ze een verschrikkelijke keuze, want of zijzelf of hun kinderen lopen het risico te worden verkracht, mishandeld of vermoord zodra ze zich buiten de kampen, dorpen of steden begeven. Verkrachting heeft serieuze consequenties voor de gezondheid en het welzijn van vrouwen, met name wanneer zij geen adequate medische zorg en aandacht krijgen.

Tussen oktober 2004 en de eerste helft van februari 2005 heeft Artsen zonder Grenzen in Darfur bijna 500 slachtoffers van verkrachting behandeld (cijfers van de Nederlandse sectie van Artsen zonder Grenzen). Gevoelens van schaamte, vernedering en angst weerhouden de slachtoffers ervan medische hulp te zoeken bij een gezondheidspost. Artsen zonder Grenzen gelooft dan ook dat het aantal geregistreerde slachtoffers de feitelijke situatie niet weerspiegelt en dat het werkelijke aantal slachtoffers veel groter is.

“Ik werkte die dag alleen op mijn boerderij. Acht mannen met geweren kwamen naar me toe en wilden mijn jas hebben. Ik weigerde. Ze begonnen me op mijn rug te slaan met een stok. Vijf mannen hebben me toen verkracht. Daarna richtte een van de mannen een geweer op me. Hij wilde me doodschieten. Een andere man hield hem tegen. Mijn vrouw, die naar me op weg was op de boerderij, zag me met de mannen. Ze werd door dezelfde mannen vastgegrepen. Twee van hen verkrachtten haar ook.”

Man, 28 jaar, november 2004, West-Darfur

Alarmerende berichten

Artsen zonder Grenzen biedt medische zorg aan meer dan 1.250.000 mensen in 25 locaties in Darfur. Alle slachtoffers die in onze klinieken terechtkomen schetsen een alarmerend beeld van enorme aantallen verkrachtingen, en allen maken ze melding van vergelijkbare geweldspatronen.

Alleen al in West-Darfur behandelde Artsen zonder Grenzen tussen oktober 2004 en 15 februari 2005 297 slachtoffers van verkrachting in haar klinieken. 99% van de slachtoffers is vrouw. Hun leeftijd loopt uiteen van 12 tot 45 jaar. De gemiddelde leeftijd is 27 jaar. 22% van de slachtoffers bezocht een kliniek binnen drie dagen na de verkrachting. Meer dan de helft van de gevallen werd binnen dertig dagen gemeld.

Bijna 90% van de slachtoffers gaf aan dat de verkrachting plaatsvond buiten bevolkte gebieden. De meeste slachtoffers (82%) werden verkracht terwijl ze bezig waren met hun dagelijkse werkzaamheden. Slechts 4% van de vrouwen geeft aan te zijn verkracht tijdens het daadwerkelijke conflict, toen ze hun dorp ontvluchtten.

Bijna eenderde (28%) van de slachtoffers gaf aan meer dan eens te zijn verkracht, door één of meerdere belagers. In meer dan de helft van de gevallen vond naast het seksueel geweld ook fysiek geweld plaats; vrouwen werden mishandeld met stokken, zweepen of bijlen. Bovendien waren sommige vrouwen zichtbaar zwanger tijdens de verkrachting, uiteenlopend van zes tot acht maanden. In één geval veroorzaakte de verkrachting een miskraam.

Aanvallers

In de meeste gevallen zijn de aanvallers mannen met geweren. Soms dragen ze een militair uniform, soms gewone kleding. 81% van de slachtoffers beschrijft de verkrachters als militieleden of militairen die hun wapens gebruiken om hun slachtoffers te dwingen. Omdat er met vuurwapens wordt bedreigd hebben de slachtoffers geen enkele ontsnappingsmogelijkheid. Daarnaast worden naar verluidt stokken, zweepen en bijlen (gangbare gereedschappen in Sudan voor veehouders en boeren) gebruikt om tijdens de verkrachting fysiek letsel toe te brengen. De aanvallen zijn extreem onmenselijk. Verschillende slachtoffers vertelden dat familieleden (echtgenoten, kinderen, moeders, enz.) of vrienden zwaar werden mishandeld terwijl ze getuige waren van de aanval of probeerden tussenbeide te komen.

“Ik was water aan het halen in de droge rivierbedding net buiten de stad toen ik een groep mannen in militair uniform tegenkwam die me om water vroegen. Ik bracht hen water maar dat gooiden ze in mijn gezicht. Ik ging terug naar huis met mijn emmers water. De mannen volgden me. Toen we vlakbij het dorp waren zeiden ze dat ik naar hun kamp moest komen. Ik weigerde maar ze sleepten me mee. Mijn moeder was in de buurt en riep dat ze moesten stoppen. De mannen begonnen ons te slaan. Mijn moeder viel op de grond. Een van de mannen nam me apart en verkrachtte me.”

Vrouw, 28 jaar, tijdens de verkrachting was ze 6 maanden zwanger, januari 2005, West-Darfur

Aanvallen tijdens dagelijks werk

De vrouwen worden meestal aangevallen tijdens hun dagelijkse bezigheden om in hun levensonderhoud te kunnen voorzien. Zoals eerder vermeld, vindt 82% van de verkrachtingen plaats wanneer vrouwen zich buiten de bevolkte gebieden (dorpen en steden) bevinden op zoek naar brandhout of stro, terwijl ze het land bewerken (soms in niet-bezette verwoeste dorpen) of water halen in rivierbeddingen, of wanneer ze onderweg zijn van het ene dorp naar het andere om naar de markt te gaan of bezittingen van familieleden te redden in een verwoest dorp. De voortdurende onveiligheid buiten bevolkte gebieden dwingt de mensen om binnen de grenzen van hun dorpen te blijven. Zelfs wanneer ze zich in groepen buiten het dorp begeven lopen ze gevaar – 65% van de vrouwen die aangifte deed van verkrachting bevond zich in een groep toen ze werden aangevallen.

[Vijf vrouwen, 2 meisjes (13 en 14 jaar oud) en drie oudere vrouwen waren op zoek naar gras voor hun ezels. De groep werd in een hinderlaag gelokt door drie gewapende mannen (één op een kameel, één te paard en de derde te voet)]

“Ik werd meegenomen naar de nabijgelegen droge rivierbedding weg van de andere vrouwen. Eén man nam me mee een kant op. De andere man nam het andere meisje. De derde bleef achter om de kameel en het paard te bewaken. De man die me had meegenomen zei dat ik moest gaan zitten. Ik weigerde. Hij sloeg me twee keer op mijn rug met een stok. Toen trok hij een mes en bedreigde me ermee. Ik ging zitten. Hij zei dat ik mijn ondergoed uit moest trekken. Ik weigerde maar hij bedreigde me weer met z’n mes. Hij trok z’n broek naar beneden en verkrachtte me. Daarna ging hij weg zonder iets te zeggen of zelfs naar me te kijken.”

Meisje, 13 jaar, februari 2005, Zuid-Darfur

“Een van de drie mannen nam me mee, weg van de andere vrouwen. Hij bedreigde me met zijn mes door het voor mijn borst te houden. Hij duwde me op de grond en trok mijn ondergoed uit. Hij verkrachtte me en zei steeds “Ik vermoord je”.

Meisje, 14 jaar, februari 2005, Zuid-Darfur

Meervoudige verkrachtingen en ontvoeringen

Verkrachting door meerdere aanvallers komt veel voor. In 28% van de gevallen zeggen vrouwen dat ze zijn verkracht door twee of meer mannen. In vijf gevallen beschreven de vrouwen dat ze werden ontvoerd door hun verkrachters en enkele dagen vastgehouden. Tijdens die periode werden ze herhaaldelijk verkracht door meerdere mannen. Eén vrouw vertelde dat haar ontvoering zes dagen had geduurd en dat ze door tien mannen was verkracht. Daarnaast is er in bijna de helft van de gemelde gevallen sprake van meer dan één slachtoffer. Dit bewijst eens te meer dat het aantal verkrachtingen zwaar wordt onderschat.

[30 mensen reisden met het openbaar vervoer (auto) tussen twee grote steden in Zuid-Darfur. In een dorp langs de route werd de auto tegengehouden door gewapende mannen die op de auto begonnen te schieten.]

“De meeste mannen droegen een militair uniform, enkelen hadden gewone kleren aan. Ze zaten op kamelen en paarden. Iedereen moest uitstappen. De gewapende mannen namen alle bezittingen en het geld van de passagiers. Ze reden de auto de bosjes in en scheidden de mannen van de vrouwen. Er waren vier vrouwen. Eentje slaagde erin weg te rennen. De andere drie werden in verschillende richtingen meegenomen. Twee mannen namen mij mee en verkrachtten me. De eerste man verkrachtte me terwijl de andere me bedreigde. Daarna wisselden ze van rol: de eerste man bedreigde me terwijl de tweede me verkrachtte. En nog was het niet gedaan. Een derde man verscheen en ook hij verkrachtte me. De drie mannen gingen uiteindelijk weg en lieten me op de grond achter.”

Vrouw, 23 jaar, februari 2005, Zuid-Darfur

Ik kwam die dag terug van de markt. Ik liep met een groep van 9 vrouwen en 2 mannen. We kwamen enkele gewapende mannen tegen. Ze namen de 9 vrouwen mee en hielden ons vast onder een boom in hun kamp. Ze hebben ons na 3 dagen vrij gelaten. Gedurende de gehele periode werd ik door 5 mannen regelmatig verkracht.

Vrouw, 30 jaar, oktober 2004, Zuid-Darfur

(Van de 9 vrouwen kwamen er slechts 3 naar de kliniek, waaronder een meisje van 12 en één van 13 jaar oud).

Medische en sociale gevolgen van verkrachting

Slachtoffers van verkrachting kunnen te maken krijgen met ernstige fysieke gevolgen. 4% van de slachtoffers zegt tijdens of na de aanval diverse fysieke verwondingen te hebben opgelopen, zoals gebroken botten of brandwonden.

Besmetting met seksueel overdraagbare aandoeningen zoals HIV/aids kan hun leven en dat van hun kinderen ernstig in gevaar brengen. De geestelijke gevolgen van verkrachting doen zich vaak nog jaren na de gebeurtenis voelen. Deze worden nog eens verergerd door het sociale stigma waar veel slachtoffers mee te maken krijgen. Veel vrouwen worden uitgestoten uit hun gemeenschap en zijn zo verstoken van middelen van bestaan.

Op het moment dat ze voor behandeling bij ons kwamen wist 7% van de vrouwen al dat ze zwanger waren als gevolg van de verkrachting. 40% van de vrouwen meldde zich echter binnen een maand na het gebeuren. Zij wisten dus nog niet of ze zwanger waren geraakt als gevolg van de verkrachting. Naast het trauma van de verkrachting zelf moeten de vrouwelijke slachtoffers zien om te gaan met de vernedering van het dragen van een vaderloos kind. Ook zijn ze vaak het slachtoffer van wantrouwen en beschuldigingen van de politie of hun leefgemeenschap. Deze vrouwen worden vaak uitgestoten door hun eigen families en gemeenschappen. Sommige vrouwen meldden dat ze hun eigen strohut moesten bouwen buiten de omheinde groep huizen van de eigen familie.

“Toen mijn dorp werd aangevallen drongen 30 mannen met geweren het dorp binnen. Enkelen van hen vonden mij in mijn huis. Ik werd door drie mannen verkracht en raakte bewusteloos. De mannen sloten me in mijn huis (een strohut) op en staken het in brand. Ik slaagde erin te ontsnappen via het brandende gras.”

Vrouw, 17 jaar, oktober 2004, West-Darfur

Uit het medisch onderzoek van deze vrouw kwam naar voren dat ze oude brandwonden had op beide handen en armen; een van haar armen was verbrand van de hand tot de schouder. Ze had ook brandwonden aan de linker- en rechterzijde van haar bovenrug en op beide benen van haar hielen tot halverwege haar onderbenen.

Slachtoffers behandeld als criminelen

Slachtoffers zeggen dat ze banger zijn om aangifte te doen bij de politie of de lokale autoriteiten dan om het hun eigen familieleden te vertellen. Vrouwen zijn bang dat ze geen hulp of steun krijgen en in plaats daarvan worden gestraft vanwege illegale zwangerschap. Herhaaldelijk hebben zwangere vrouwen gemeld dat ze door de politie zijn gearresteerd en gestraft vanwege zwangerschap buiten het huwelijk. Vrouwen die al acht maanden zwanger zijn melden dat ze 's nachts in de gevangenis werden bewaakt en overdag werden gedwongen zware fysieke arbeid te verrichten (zoals het enkele malen per dag halen van water) totdat ze de boete konden betalen.

“Ik ben 16 jaar. Op een dag in maart 2004 was ik brandhout aan het sprokkelen voor mijn familie toen ik werd omsingeld door drie gewapende mannen op kamelen. Ze hielden me vast, bonden mijn handen vast en verkrachtten me een voor een. Toen ik thuiskwam vertelde ik mijn familie wat er was gebeurd. Ze zetten me het huis uit en ik moest mijn eigen hut bouwen, ver uit hun buurt. Ik was verloofd en ik had me zo verheugd op mijn huwelijk. Nadat ik was verkracht wilde mijn verloofde niet meer met me trouwen en verbrak de verloving. Hij zei dat ik te schande was gemaakt en dat ik nu bedorven was. Ik vind het verschrikkelijk wat er met me is gebeurd. Toen ik acht maanden zwanger was als gevolg van de verkrachting kwam de politie naar mijn hut en dwong me onder bedreiging van geweren mee te gaan naar het politiebureau. Ze stelden allerlei vragen, dus ik vertelde dat ik was verkracht. Ze zeiden dat mijn zwangerschap illegaal was omdat ik niet getrouwd was. Ze sloegen me met een zweep op mijn borst en rug en stopten me in de gevangenis. Er waren andere vrouwen in de gevangenis, allemaal met hetzelfde verhaal. Overdag moesten we vier keer per dag naar de waterput lopen om water voor de politiemannen te halen. We moesten ook voor hen schoonmaken en koken. 's Nachts zat ik in een kleine cel met 23 andere vrouwen. Het enige voedsel dat ik had was hetgeen ik vond tijdens mijn werkzaamheden overdag, en het enige water was het water dat ik dronk bij de put. Ik heb tien dagen in de gevangenis gezeten en ik moet nog steeds de boete van 20.000 Sudanese Dinars (65 USD) betalen. Mijn kind is nu twee maanden oud.”

Vrouw, 16 jaar, februari 2005, West-Darfur

Conclusie

Verkrachting is een van de meest verraderlijke geweldsvormen waaraan de bevolking van Darfur en slachtoffers van andere conflicten elders op de wereld blootstaan. Seksueel geweld is niet zo nadrukkelijk aanwezig als andere wapens en heeft tot nu toe dus geen belletje doen rinkelen bij ons geweten, laat staan dat het ons heeft aangezet tot het ondernemen van actie. In tegenstelling tot slachtoffers van schietpartijen of mishandelingen zien de slachtoffers van deze misdaad zich vaak gedwongen tot een plaats in de schaduw – te bang of beschaamd om hulp te zoeken. En hoe tragisch of verwoestend de gevolgen ook zijn, verkrachting krijgt nog steeds niet die aandacht die gezien verpletterende omvang van deze misdaad en de impact van de gevolgen noodzakelijk zou zijn. Dit moet veranderen.

Nog steeds worden mensen in Darfur en conflictgebieden elders op de wereld het slachtoffer van verkrachting als een vorm van gewelddadige onderdrukking. In de klinieken en ziekenhuizen van Artsen zonder Grenzen overal ter wereld worden we geconfronteerd met een eindeloze stroom hulpbehoevende slachtoffers. In de meeste regio's en conflictgebieden waar wij werken zijn zij zo goed als verstoken van hulp.

Seksueel geweld verwoest levens, traumatiseert de bevolking en verdeelt de maatschappij. Vrouwen en kinderen die ten prooi zijn gevallen aan seksueel geweld worden niet opgevangen maar verstoten. De afschuwelijke praktijk zoals we die in Darfur hebben gezien, waarbij slachtoffers van verkrachting niet worden geholpen maar in de gevangenis belanden, is slechts een van de ernstigste uitingen van de grootschalige verwaarlozing en mishandeling. Op de meeste plaatsen kunnen slachtoffers van seksueel geweld nauwelijks een beroep doen op adequate zorg, zelfs als ze een kliniek weten te bereiken. De angst voor mishandeling en een sociaal stigma weerhoudt vrouwen ervan op zoek te gaan naar hulp.

Zowel in Darfur als elders moet het voortdurende seksueel geweld een halt toe worden geroepen.

- Er moet een einde komen aan deze vorm van oorlogvoering tegen burgers en lokale autoriteiten mogen deze misdaad niet langer tolereren. Er moet een einde komen aan de straffeloosheid van verkrachters en hun medeplichtigen.
- Lokale autoriteiten en andere zorgverleners moeten zorgdragen voor een volledige en passende behandeling van slachtoffers van seksueel geweld.
- Lokale autoriteiten en gemeenschappen moeten het stigma wegnemen dat de slachtoffers opnieuw tot slachtoffer maakt en hun hen de mogelijkheid ontnemt om in hun eigen bestaan te voorzien.

Wat doet Artsen zonder Grenzen?

Omgaan met seksueel geweld is moeilijk en er zijn veel obstakels, waaronder culturele, om slachtoffers adequaat te kunnen behandelen en ondersteunen. Het werken in noodsituaties maakt het vaak extra ingewikkeld. Vaak is basis gezondheidszorg niet aanwezig, laat staan een aparte ruimte waar mensen hun behandeling kunnen ondergaan. Wij hebben echter de verantwoordelijkheid om hulp te bieden. AzG ondersteunt slachtoffers van seksueel geweld in Darfur, Uganda, DRC, Burundi en andere conflicten.

AzG streeft ernaar de slachtoffers van seksueel geweld in een vertrouwde omgeving integrale en kwalitatief hoogstaande zorg te bieden. We behandelen de wonden van de slachtoffers, bieden nood anticonceptie middelen en bieden preventieve behandeling voor seksueel overdraagbare ziekten. Hieronder valt HIV, waarvoor we antiretrovirale medicijnen toedienen ter voorkoming van infecties veroorzaakt door de verkrachting. Deze medicijnen zijn alleen effectief indien ze binnen 72 uur na de verkrachting worden toegediend. Dit is één van de redenen waarom directe medische hulp essentieel is.

Aangezien er veelal een taboe rust op seksueel geweld, is het van groot belang om mensen middels voorlichting bewust te maken van het issue en ze op de hoogte te stellen van de beschikbaarheid van medische behandeling. In sommige projecten verzorgt AzG tevens psychosociale ondersteuning. Vrouwen krijgen de mogelijkheid te praten over hetgeen zij meegemaakt hebben, vaak voor de eerste keer. Ze kunnen hier hun gevoelens delen en krijgen erkenning voor hun lijden. Het doel van de psychosociale zorg is het herstel of de versterking van hun veerkracht en zelfbeschikking.

Artsen zonder Grenzen startte haar activiteiten in Darfur in december 2003. In de drie provincies West-, Noord- en Zuid-Darfur werken meer dan 180 internationale en 3.000 nationale medewerkers. In het rapport getiteld 'Vervolging, intimidatie en falen van de hulpverlening in Darfur', gepubliceerd in oktober 2004, uit Artsen zonder Grenzen haar grote zorgen over het massale geweld in Darfur en beschrijft de organisatie de mechanismen van vervolging en intimidatie waaronder de bevolking lijdt sinds de aanvang van het conflict begin 2003. Burgers, en vooral vrouwen, zijn de belangrijkste slachtoffers van de wreedheden die zijn begaan in Darfur sinds de aanvang van het conflict.

“Op een dag ging ik met vier andere vrouwen naar de boerderij. Aan het eind van de dag, op de terugweg naar het dorp, kwamen we twee mannen tegen. Eentje zat op een kameel en droeg een geweer en de ander was te voet en droeg een stok. Ze zeiden dat we een andere weg moesten nemen omdat iedereen verderop werd tegenhouden bij een controlepost. We draaiden ons om. Op dat moment maakte de man op de kameel een vreemd geluid en werden we ineens omsingeld door een groep mannen in militair uniform die zich in de bosjes hadden schuilgehouden. Ze namen mij en een andere vrouw mee naar hun nomadenkamp. Ze verkrachtten ons verschillende keren tot de volgende ochtend. Toen we terugkwamen in ons dorp durfde het dorpshoofd ons geval niet bij de politie te melden omdat hij bang was dat de politie ons in de gevangenis zou stoppen.”

Vrouw, 30 jaar, januari 2005, West-Darfur